

4.4- SỰ CÔ ĐƠN CỦA MỘT SIÊU CƯỜNG

TẠI SAO TRUNG QUỐC LẠI CẦN TỚI MỸ ?

(Quan điểm của người Trung Quốc)

(The loneliness of a superpower)

Lời Tòa soạn : *Hiện nay Trung Quốc đang đối mặt với các quốc gia láng giềng trong cuộc tranh cãi về lãnh thổ, và sự bất ổn sâu xa ở trong nước, sức mạnh mới có của Trung Quốc cũng cần có sự ổn định, mà chỉ có nước Mỹ là có thể cung cấp được.*

Tào Tân (Cao Xin), E.O.

Economic observer / World Crunch

14-7-2011

Bắc Kinh – cuối cùng, nước triều đã dâng lên vây kín Trung Quốc, với cuộc tranh cãi tại vùng biển Đông (của Việt Nam) còn âm ỉ, các cuộc tranh cãi ở Biển Đông Trung Quốc lại bùng phát. Đầu tiên, khoảng 10 thuyền đánh cá của Nhật Bản chứa đầy những người cánh hữu đã tiến thẳng vào quần đảo Điếu Ngư. Rồi, Hàn Quốc quyết định gửi văn bản chính thức tới Ủy ban về hải phận của Liên Hiệp Quốc, nói rõ đòi hỏi của họ về lãnh hải tại biển Hoa Đông. Theo như tài liệu này, thêm lục địa mà Hàn Quốc đòi hỏi, không phải chỉ kéo dài tới Okinawa, mà còn bao gồm cả biển nội địa của Trung Quốc (Biển Vàng).

Như thế, từ Đông Bắc Á, Trung Quốc đã phải đối phó cùng lúc với nhiều cuộc tranh cãi về hải phận và chủ quyền hải đảo. Bắc Kinh đã phải đối mặt với nhiều quốc gia nhỏ hơn, cùng lúc xúm lại bao vây Trung Quốc.

Và đó không phải là tất cả những khó khăn mà nền ngoại giao Trung Quốc ngày nay đang gặp phải. Vấn đề lớn nhất của Trung Quốc là các nguyên tắc chỉ đạo ngoại giao và triết lý ngoại giao của họ. Quan niệm về một “ thế giới hài hòa ” đã không phù hợp với thực tế. Trung Quốc hiện nay là nền kinh tế lớn thứ 2 trên thế giới. Và mọi người đều không tin tưởng vào khái niệm này. Sự nổi lên của Trung Quốc đã gây nên những phản ứng : nghi kỵ, lo âu và kể cả bác bỏ của các nước khác.

Tại vùng Trung Đông, nơi mà Trung Quốc ngày càng có nhiều quyền lợi, một số lời phàn nàn chính thức cho rằng Trung Quốc chỉ giữ vai trò của kẻ đứng ngoài hàng rào, lo sợ chọn lựa một thái độ rõ rệt.

Nước Nga, một đối tác chiến lược quan trọng nhất của Trung Quốc, đang cung cấp các loại vũ khí tối tân cho Việt Nam, một quốc gia mà Trung Quốc đang có tranh cãi lớn về lãnh hải. Trong khi Trung Quốc đang tìm cách hợp tác năng lượng với 3 quốc gia Trung Á, nước Nga đã can thiệp hoặc công khai, hoặc bí mật.

Và rồi còn có châu Âu : Trung Quốc đang tích cực đầu tư vào châu lục này, tăng cao mức mua nguyên liệu từ các quốc gia thành viên của EU, và mua công trái Euro để giúp họ giải quyết khủng hoảng kinh tế và sự trỗi dậy của chủ nghĩa dân tộc. Nhưng, mặc dù vậy các cố gắng này cũng không làm thay đổi thực tế là các nước Âu châu vẫn có lập trường kiên định thân Mỹ.

Tìm bạn

Trung Quốc không có bạn thiết tình trên thế giới. Không có bạn trong nhóm BRIC (Braxil, Nga, Ấn Độ), không có bạn trong Tổ chức hợp tác Thượng Hải, như Kazakhstan, Kyrgyzstan, Tajikistan, Ấn Độ, Pakistan, Iran, Srilanka và Belarus. Đó chỉ là diễn đàn chung cho mọi thành viên phát biểu ý kiến, chứ không phải tổ chức quốc tế thực sự có một quy chế theo những quy định quốc tế. Trong số những quốc gia đại cường mang tính toàn cầu, Trung Quốc là nước duy nhất phải đối mặt với tình hình cô đơn như vậy.

Hơn nữa, bị chỉ đạo bởi ý thức hệ trong cách hành xử ngoại giao của Trung Quốc, họ chú ý tới việc giữ thể diện hơn là chú ý tới kết quả cụ thể. Ví dụ, khi phải di tản công dân của họ hay cung cấp dịch vụ lãnh sự ở nước ngoài, các nhân viên ngoại giao chú ý nhiều tới việc tuyên truyền ở trong nước, hơn là việc giúp đỡ những người bị khốn khó. Do đó, khi Trung Quốc gặp phải những cuộc tranh cãi lớn ở Biên Đông Việt Nam, hay ở Biên Hoa Đông, không có ai tới trợ giúp họ cả. Vấn đề cơ bản là ý thức hệ ngoại giao của Trung Quốc không phản ánh đúng thực tế của Trung Quốc. *Đó là một quốc gia có GDP đứng hàng thứ hai trên thế giới nhưng lối suy nghĩ ngoại giao của họ chỉ nằm ở mức trung bình trong một thế giới đa cực, và tìm cách giữ vai trò thấp kém.* Họ thiếu một chiến lược tổng quát, và một tầm nhìn quốc tế rộng rãi.

Nguyên lý được công nhận trên trường quốc tế là sức mạnh, hay là hơn nữa, luật rừng.

Về sức mạnh, Trung Quốc đứng thứ hai trên thế giới. Họ phải bảo vệ quyền lợi kinh tế của họ trên khắp địa cầu. Khi họ nhấn mạnh tới cái nhìn của họ “ một thế giới hài hòa ”, hay luôn luôn vắng mặt trong những lần bỏ phiếu ở Hội đồng Bảo an Liên Hiệp Quốc chỉ làm cho thế giới bên ngoài nghĩ rằng Trung Quốc là mờ đục, rằng Trung Quốc không muốn dương cao pháp lý quốc tế, hay dám bảo vệ quyền lợi quốc gia của họ. Như thế, người ta dễ hiểu là các nước khác sẽ tập hợp với nhau để cạnh tranh với Trung Quốc, trong hoàn cảnh như vậy.

Nền ngoại giao của Trung Quốc phải tương ứng với vai trò họ là người cho vay nợ lớn nhất thế giới, và phải có can đảm bảo vệ quyền lợi của họ, mà vẫn giữ được vai trò giúp đỡ thế giới bên ngoài trong khả năng tốt nhất của họ.

Trong nhiều tuyến đường khả dĩ có thể theo đuổi, tuyến đường thực tế nhất có lẽ là tiếp tục theo đuổi cái gọi là tổ chức G2.

Quan niệm về G2 lần đầu tiên được Tiến sĩ Fred Bergsten (giám đốc Viện Peterson về các chính sách kinh tế quốc tế) đưa ra vào năm 2008. Nó cho rằng “ Nhóm hai quốc gia ” (Mỹ và Trung Quốc), nên dần xếp với nhau hướng về công việc của thế giới, và nhất là, hướng về các vấn đề châu Á – Thái Bình Dương.

Nước Mỹ cũng cần tới Trung Quốc

Khi Tổng thống Obama qua thăm Trung Quốc năm 2009, ông ta đã đưa đề nghị này cho các nhà lãnh đạo Trung Quốc. Hoàn cảnh lúc đó là nền kinh tế Mỹ không thể hồi phục được trong ngắn hạn, mà hồ sơ Afghanistan còn kéo dài – và Mỹ cần tới sự hỗ trợ của Trung Quốc, nhất là trong khu vực châu Á – Thái Bình Dương.

Sau này, nước Mỹ còn can dự vào chiến tranh ở Libya, và sự nổi loạn ở Bắc Phi và Trung Đông. Điều này phản ánh sự suy yếu sức mạnh của Hoa Kỳ. Một số nhà lãnh đạo Mỹ nghĩ rằng Trung Quốc không đe dọa Mỹ về phương diện quân sự, rằng Trung Quốc không tìm cách xuất khẩu ý thức hệ của họ, và sự phát triển kinh tế của họ rõ ràng có quan hệ cho sự phát triển toàn cầu, trong lúc nước Mỹ ngày càng có thêm khó khăn, và họ cần tới sự giúp đỡ của Trung Quốc để giải quyết. Hoa Kỳ cần một tổ chức G2.

Tuy nhiên, nhiều người Trung Quốc bi quan về mô hình G2 – viện dẫn lý do độ tin cậy chưa cao, cũng như quyền lợi riêng biệt của mỗi quốc gia. Tuy thế, nếu nghĩ một cách bình tĩnh, người ta sẽ dễ dàng nhận ra rằng sức mạnh đó là nhân tố quan trọng nhất để xác định sự phát triển của quan hệ quốc tế, và sự tiến triển tầm vóc quốc tế của một quốc gia.

Người ta phải trả giá để trở thành lãnh đạo. Đôi khi, bạn phải chịu thiệt thòi hơn là kiếm được lợi lộc. Đó là nhiệm vụ quốc tế cơ bản. Và nếu Trung Quốc đồng ý xây dựng nhóm G2 với Mỹ, ít nhất tình hình an ninh khu vực quanh Trung Quốc sẽ được cải thiện đáng kể.

Điểm cuối cùng và quan trọng nhất, là công việc đối nội và đối ngoại bổ sung cho nhau, và không thể tách rời ra được. Để có thể giải quyết vấn đề nội bộ hiện nay, là sự không phù hợp giữa nền tảng kinh tế và thượng tầng kiến trúc, Trung Quốc cần tới một môi trường quốc tế ổn định.

Nhóm G2 có lẽ sẽ cung cấp được điều kiện đó. Nếu không, chỉ một đòi hỏi của Hilary Clinton cho “*sự truy cập tự do vào internet*” hay “*một chiến lược cho tự do Internet*” cũng đủ làm cho Trung Quốc nhảy dựng lên. Nhóm G2 sẽ cung cấp nền tảng thiện chí cho hai quốc gia đồng minh, thay vì những mưu mô phá hoại lẫn nhau. Trung Quốc cần tới một thời kỳ chuyển tiếp tương đối ổn định để giải quyết những vấn đề nội bộ của mình. Đối xử tốt với Hoa Kỳ là chìa khóa để đạt được mục tiêu này.